

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Δ' ΤΑΞΗΣ
ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΑΒΒΑΤΟ 15 ΜΑΪΟΥ 2010
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

- Α.** Κατά το δοκιμιογράφο ο διάλογος ως γνήσια συνομιλία μεταξύ των ανθρώπων υπολείπεται σήμερα. Και ενώ οι αρχαίοι Έλληνες δημιούργησαν και ανύψωσαν το διάλογο σε καλλιτεχνική και πνευματική δημιουργία, οι σύγχρονοι άνθρωποι μιλούν, αλλά δε διαλέγονται. Συνεπώς, κυριαρχεί ο βερμπαλισμός και η στείρα αντιπαράθεση, που συνθλίβουν το πνεύμα και αναστέλλουν την έκφραση νέων ιδεών και δημιουργημάτων. Σ' αυτό συντελεί και η σύγχρονη εποχή των γρήγορων ρυθμών ζωής και της αλλοτρίωσης. Γι' αυτό απαιτείται ο διάλογος να στηρίζεται στη νηφαλιότητα, την ανιδιοτέλεια, την παιδεία και την ψυχική επικοινωνία των συνομιλητών.
- B1.** Αναμφίβολα, στη χώρα μας γεννήθηκε η φιλοσοφία, η διαλεκτική, η δημοκρατία και κάθε έντεχνη μορφή λόγου και τέχνης. Η γλώσσα μας με την μακραίωνη προφορική και γραπτή της παρουσία, καθώς και η αποθησαυρισμένη γραμματεία αποδεικνύουν ότι οι πρόγονοί μας αξιοποιούσαν το χάρισμα του λόγου. Αλλά και οι Νεοέλληνες διακρίνονται για τον πλουραλισμό τους και τον πλούσιο λόγο. Βέβαια, η ομιλητικότητα συχνά αποβαίνει ακατάσχετη φλυαρία, ιδιαίτερα, όταν δεν τηρούνται οι προϋποθέσεις του γόνιμου διαλόγου.
- B2.α.** Αιτιολόγηση, καθώς αιτιολογείται η θεματική περίοδος και αίτιο-αποτέλεσμα (αποτέλεσμα: «Έτσι, η συνομιλία...οχλαγωγία»).
- β.** Θεματική περίοδος: «Η σύγχρονη...όρου», λεπτομέρειες-σχόλια: «Μιλούν...απόψεών του», περίοδος κατακλείδα: «Έτσι...οχλαγωγία».
- B3. α.** παιδαγωγός, παράγωγος
ψυχολογία, ψυχίατρος
πολυμορφία, μορφολογία
- β.** Τα καλλιτεχνικά έργα των αρχαίων Ελλήνων της κλασικής εποχής είναι ανεπανάληπτα ως προς την αξία και την αισθητική τους.
Η παρακολούθηση έργων τέχνης σε μια έκθεση ζωγραφικής προσφέρει αισθητική απόλαυση.
Τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου βίου συντελούν στην αλλοτρίωση του σημερινού ανθρώπου απ' το συνάνθρωπό του.
Η ματαιοδοξία χαρακτηρίζει ανθρώπους με υλιστικό προσανατολισμό και χωρίς γενικότερους στόχους ζωής.
- B4. α.** «Από αυτόν ανακαλύφθηκε ή εφευρέθηκε η συνομιλία».
- β.** ανθοφορήσει, καρποφορήσει.
- Γ.** Αναγκαιότητα γόνιμου διαλόγου στη σύγχρονη εποχή.
- Ο διάλογος ως συνομιλία μεταξύ δυο ή περισσότερων ανθρώπων, αποτελεί μέσο επικοινωνίας και επίλυσης των διαφορών μεταξύ ατόμων ή κρατών. Άλλωστε, ο άνθρωπος ως έλλογο ον έχει τη δυνατότητα να διευθετεί παρεξηγήσεις δια του λόγου.

Ωστόσο, στη σημερινή εποχή έχει παραγκωνιστεί η κοινωνική, μορφωτική και ψυχαγωγική σημασία αυτής της συνομιλίας. Οι άνθρωποι λόγω των σύγχρονων ρυθμών της εποχής, του ωφελιμισμού και του ελλείμματος ευρύτερης παιδείας συζητούν για να συνεννοηθούν, αλλά δεν επικοινωνούν γνήσια και δημιουργικά, ώστε να γευτούν όλες τις θετικές διαστάσεις του γόνιμου διαλόγου. Συχνά, μάλιστα, οδηγούνται σε αντιπαραθέσεις, οξύτατες αντεγκλήσεις, βωμολοχίες και απρέπειες.

Για να υπάρξει λοιπόν πολιτισμένος διάλογος πρέπει να ισχύουν βασικές προϋποθέσεις:

- Ελευθερία έκφρασης των απόψεων όλων των συνομιλητών για ελεύθερη διάφωνία, που θα οδηγήσει στη σύνθεση των αντιθέσεων.
- Ειλικρίνεια και πειστικότητα με τη χρήση επιχειρημάτων και τεκμηριωμένου λόγου.
- Πολύπλευρη προσέγγιση ενός θέματος για την καλύτερη κατανόηση και ορθότερη αντιμετώπισή του.
- Σεβασμός των απόψεων των άλλων ακόμη κι αν υπάρχει διάφωνία, που άλλωστε είναι θεμιτή.
- Απουσία απόλυτης, δογματικής, μονόπλευρης άποψης, καθώς η μισαλλοδοξία, η ισχυρογνωμοσύνη και η προκατάληψη αναστέλλουν τη δημιουργική επικοινωνία.
- Νηφαλιότητα, διαλλακτικότητα, ώστε να αποφεύγονται ακρότητες και εμπάθειες.

Όλα τα παραπάνω αφορούν την ευθύνη του ίδιου του ατόμου και προϋποθέτουν την πνευματική του καλλιέργεια, τη βαθύτατη παιδεία του, ώστε να αναγνωρίζει τη σπουδαιότητα του πολιτισμένου διαλόγου και να ακολουθεί τους όρους της σωστής λειτουργίας του. Βασική προϋπόθεση που αφορά την κοινωνία είναι ο διάλογος να διεξάγεται σε υγιή και ουσιαστικά δημοκρατικά πολιτεύματα, που θα επιτρέπουν στους πολίτες να διαφωνούν διαλεγόμενοι, να ελέγχουν και να προβληματίζονται. Απαιτείται διαμόρφωση κλίματος κοινωνικής δικαιοσύνης και ισότητας, ελευθερίας σκέψης και έκφρασης.

Το σχολείο ως βασικός φορέας αγωγής και κοινωνικοποίησης του ατόμου οφείλει να οργανώσει κατάλληλες δραστηριότητες για να ενισχύσει την ικανότητα διαλόγου των μελών της σχολικής κοινότητας:

- Τα μαθήματα να παρουσιάζονται από τους καθηγητές με ερωταπαντήσεις και συμμετοχή των μαθητών στη διαδικασία, ώστε να μην κυριαρχεί ο μονόλογος του δασκάλου.
- Ανάθεση εργασιών και ευρύτερων πρωτοβουλιών στους μαθητές, όπως η παρουσίαση ενός μαθήματος ή της επικαιρότητας μέσα από συλλογή άρθρων, για την ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας ως βασικής προϋπόθεσης διαλόγου.
- Προώθηση συνεργασίας μαθητών από ετερόκλητες ομάδες, ώστε να παταχθούν φαινόμενα εμπάθειας και μισαλλοδοξίας.
- Οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων, που θα περιλαμβάνουν θεατρικές παραστάσεις, κινηματογραφικές προβολές, συναυλίες, εκθέσεις βιβλίου και μορφών τέχνης.
- Επικοινωνία με μαθητές από άλλα σχολεία ή άλλες χώρες με τη βοήθεια των ηλεκτρονικών μέσων και εκδρομές-επισκέψεις, ακόμη και στο πλαίσιο ανταλλαγής μαθητών.
- Διοργάνωση ημερίδων, συνεδρίων στο αμφιθέατρο του σχολείου ή στο πολιτιστικό κέντρο του δήμου, όπου θα διεξάγονται πλουραλιστικές συζητήσεις με τη συμμετοχή πολλών μελών του σχολείου.
- Συχνή συγκλήση μαθητικών συμβουλίων με τη συμμετοχή όλων των μαθητών στα κοινά του σχολείου, ώστε να προετοιμαστούν για τη συμμετοχή τους στα κοινά ως αυριανοί πολίτες.

Όταν οι μαθητές μάθουν να διατυπώνουν αβίαστα και ελεύθερα τις απόψεις τους και να σέβονται ταυτόχρονα τους συνομιλητές τους θα συνειδητοποιήσουν την ωφελιμότητα του διαλόγου στη μετέπειτα ζωή τους και θα συνομιλούν πολιτισμένα με τους συνανθρώπους τους ικανοποιώντας την έμφυτη ψυχική τους ανάγκη για ουσιαστική επικοινωνία.